

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ива Андонова Стаменова

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование: 1. Педагогически науки

професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...

докторска програма: Методика на обучението по български език и литература

Автор: Герана Георгиева Комсийска

Тема: Проектно ориентирано обучение по български език и литература в началния етап на основно образование

Научни ръководители: Проф. д. п. н. Румяна Димитрова Танкова и проф. д. п. н. Георги Петков Иванов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед №РД-22-1621 от 11. 07. 2025 г. от Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Проектно ориентирано обучение по български език и литература в началния етап на основно образование“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по български език и литература.

Автор на дисертационния труд е Гергана Георгиева Комсийска, докторант в задочна форма на обучение към катедра „Начална училищна педагогика“ с научни ръководители: проф. д. п. н. Румяна Димитрова Танкова и проф. д. п. н. Георги Петков Иванов от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Гергана Георгиева Комсийска е родена на 30 октомври 1972 г. в гр. Пазарджик. Работи като старши учител от 1996 г. до днес в Начално училище „Отец Паисий“ – гр. Пазарджик.

През 1996 г. завършва висше образование в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ със специалност „Начална училищна педагогика с профил психология“, със специализация по изобразително изкуство. През 2003 г. придобива втора магистърска степен по „Приложна социална психология“ в същия университет. В хода на професионалното си усъвършенстване тя завършва и едногодишна професионално-педагогическа специализация към Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (2017-2018 г.), организирана от Департамента за информация и усъвършенстване на учители. Обучението е в направление „Развива-

не на комуникативни умения“, а дипломната ѝ работа е на тема: „Интерактивен подход при формиране на ключови компетентности в обучението по човекът и обществото в начална училищна възраст“. Професионалната ѝ дейност е белязана от задълбочени педагогически търсения и експерименти, ориентирани към иновации в образованието.

Сред нейните постижения се откроява номинацията за наградата „Неофит Рилски“ през 2017 г. и отличието „Учител на годината“ през 2013 г. в категорията „Гражданско образование и възпитание“. Участвала е като оценител в експертни комисии към Министерството на образованието и науката.

В преподавателската си дейност залага на интегрирането на иновативни методи в образователния процес, прилагайки проектно ориентираното обучение като средство за развиване на креативност, социални умения и критическо мислене при учениците.

Гергана Комсийска е автор на редица доклади, посветени на дигитализацията в образованието, гражданското възпитание, обучението в изнесена среда, както и на ролята на учителя в изграждането на ценностна система у подрастващите.

Представеният от докторант Гергана Георгиева Комсийска комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 36, ал. 1 от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

Докторантката е приложила 12 броя публикации, свързани с проблематиката на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е актуален с това, че е насочен към проблематика, която с времето става все по-сериозно изследвана, особено когато касае обучението по фундаменталния учебен предмет в училище Български език и литература. Тук става въпрос не просто за работа с учебни проекти, а за търсенето и откриването на допирни точки между учебни предмети, стимулиращи развитието както на комуникативноречевите им умения, така също и на творческите им заложби. Особено във времето на все по-ускорено развиващите се информационни технологии, работата върху учебни проекти предоставя на учениците възможност да се обучават в иновативна, разно-

образна и креативна среда, опирайки се на учебни предмети, позволяващи планирането и реализирането на учебни проекти с практико-приложна насоченост. Силно впечатление в труда прави фактът, че Гергана Комсийска е намерила баланса между различни урочни теми, позволяващи не просто работа по проект, а дейност, свързана с развитието и усъвършенстването на уменията за речево общуване, за критическо мислене, за творчески изяви и за проверка на уменията за четене с разбиране, предвид приложените към дисертационния труд тестови бланки. Овладяване основите на грамотността, на уменията за свободна речева изява, на уменията за приложение на прочетената информация на практическо равнище е ключът към интелектуалното, личностното, творческото и академично развитие на човека. Тези основи се полагат в училище, за да може на по-късен етап да се надграждат с подходящо обособена система от задачи и проектни разработки, както това е направила в дисертационното си изследване докторантката. Проектното обучение е било и ще продължи да бъде „венецът“ на редица педагогически изследвания, насочени към проучването и изследването на различни проблематики и учебни предмети, тъй като предоставя възможност за интердисциплинарност, иновативност и критическо отношение при двустранното сътрудничество между учител и ученици. Опирайки се на редица нормативни документи, намерила синхрона между учебните предмети и създала система от критерии и равнища за оценка на постигнатото, докторантката дава заявка, че е наясно какво изследва, към какво се стреми и какво очаква да постигне, за да даде своя принос на науката с едно модерно, новаторско и творческо мислене, което ясно личи от приложените към труда работни листове. Съвсем основателно тя се опира на интегративния подход, който има ключово значение в дисертацията, при когото акцентът е насочен към създаването на образователна среда, която да бъде достъпна за всички, отговаряща на нуждите на учениците, на интересите им и предлагаща обучение, което не се позовава само на учебното съдържание, разглеждано в часа по конкретния учебен предмет, а осигуряващо им база от знания по различни учебни предмети, вместени в рамките на един учебен проект. Неслучайно в разработката са открити и допирните точки с функционалната грамотност, за която овладяването на ключови знания, умения и компетентности са основата на успешното обучение и професионалното развитие на ученика още от началния етап на основната образователна степен.

3. Познаване на проблема

В проучването си докторантката демонстрира изключително добро познаване на проблема, върху който работи, високо академично равнище, познаване на понятийния апарат, с който борави, както и проучване на редица наши и чуждестранни автори, работили върху проектното обучение, комуникативноречевите умения при учениците, интерактивните методи на обучение, компетентностния подход, иновациите в образованието, проучване в детайли на проблемите в обучението по български език и литература и търсенето на алтернативи за преодоляването на трудности, свързани с изпълнението на групови задачи, целящи сплотяване и опознаване на класа в учебната среда. Гергана Комсийска в труда си показва много

добри умения за извършването на критически анализ въз основа на събраната информация по темата и новаторски подход при структурирането на идеи, целящи улесняване на учебния процес чрез приложение на наученото в практически аспект, позовавайки се на иновативни подходи и задачи, развиващи мисленето. Без съмнение учебните проекти създават предпоставка за по-лесното и бързо овладяване на знания, също така развиват уменията им за презентиране, за ясно и лаконично изложение на завършения краен продукт, който е насочен към търсенето на нови идеи и пътища за доусъвършенстването на всяка една групова проектна разработка. Наред с това се подпомага и формирането на умения за подбор и селектиране на съществената информация, за разбиране на прочетеното и приложението на научно обосновани факти към него. Всичко това ясно прозира в цялостния труд на докторантката, която се стреми не просто към овладяването на знания по различен начин, но и към съвкупното развитие и усъвършенстване на редица качества и умения в личността на ученика. Това умение е постигнато посредством направения цялостен анализ на държавните образователни стандарти за учебното съдържание по учебните предмети: Български език и литература, Човекът и обществото, Човекът и природата и Изобразително изкуство. Така се формира мотивацията за учене през целия живот и внедряването на промени в образователния процес, насочени към повишаване на компетентностите на подрастващите, за да бъдат достатъчно конкурентоспособни на пазара на труда.

4. Методика на изследването

В дисертационния си труд докторантката насочва вниманието си към приложението на теоретични методи на изследване като: анализ, обобщение, систематизиране на научната литература и използването на образователни подходи, базиращи се на работата по учебни проекти. Наред с тях са използвани и емпирични методи като: наблюдение, анкетиране, анализ на педагогически практики, насочени към приложението на проектно-базираното обучение в часовете по български език и литература с цел развитието на ключови за учениците компетентности, необходими им и за в бъдеще. Прецизното съчетаване на целта, задачите и методите на изследване позволяват доказване на издигнатата в труда хипотеза, че проектната работа допринася не само за повишаване на резултатите и учебните постижения на учениците, но и подпомага в значителна степен сътрудничеството между учениците в отделните екипи, като паралелно с това се развива критическото мислене, анализирането и синтезирането на прочетената информация, творческото мислене, речевите умения и функционалната грамотност чрез спойката между по-горе посочените учебни предмети. Всичко това води не само до успешното решаване на заложените в методическата рамка на изследването задачи, но в същото време мобилизира учениците към провеждането на учебен процес, в който водещи фигури са те самите в комбинация с идеите и творческия си подход за разрешаването на поставения на вниманието им проектен казус. Педагогическото изследване е проведено в рамки-

те на три етапа – констатиращ, формиращ и контролен етап. Към констатиращия етап са приложени анкети и тестове, за да се провери при учениците равнището на овладени знания, умения и компетентности в работата с учебни проекти чрез откритата взаимовръзка между учебните предмети, използвани като основна ниша за целите на изследването. С това се гарантира успешното, пълноценното и практико-приложното овладяване на езикови и литературни компетентности посредством проектната учебна дейност в обучението по български език и литература. Във формирация етап акцент е поставен изцяло върху междупредметните връзки с учебни предмети, позволяващи надграждане на знанията чрез изпълнението на проектни дейности в часовете по комплексно изучавания учебен предмет Български език и литература. Предложен е модел на обучение, позволяващ да се проверят при учениците съвкупно уменията за четене с разбиране, комуникативноречевите умения и уменията за съставяне на собствен текст с творческа насоченост по зададени опорни думи и допълнителни изисквания за структурирането му. Контролният етап е насочен към проверка на постигнатите резултати вследствие на проведената обучителна методика с учениците във формирация етап на експеримента. Гергана Комсийска в дисертационния си труд реализира изпълнението на различни задачи с изследваните ученици, опирайки се на проектно-базираното обучение и конструктивисткия подход. Симбиозата помежду им способства за формирането на редица умения като аналитични, комуникативни, социални, креативни и дигитални, необходими на подрастващото поколение днес, предвид динамичните развойни процеси особено в сферата на информационните технологии. Силно впечатление по отношение на методиката на обучение прави авторката позиция на докторантката в обособената от нея методика за оценка на възприемането на литературно произведение чрез прецизно подбраните за тази цел задачи, като към отделните тестови бланки за входно и изходно равнище при проверка на литературните им компетентности са приложени таблично критерии и показатели със скала за оценяване при четвъртокласниците. Обособеният от авторката методически модел показва новаторски почерк на изследване, при който е успяла да свърже в едно цяло езиково, литературно, интердисциплинарно и проектно-базирано обучение с интерактивна насоченост.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В съдържателно отношение дисертационният труд е ценен с това, че предлага теоретично обоснована и творчески прецизно издържана и обмислена новаторска концепция, съчетаваща умело теория, практика, творчество и иновативни идеи, улесняващи учебния процес при учениците, подобряващи учебните им постижения и стимулиращи развитието на творческите им интереси. В теоретичен аспект се отдава полагащата се значимост на проектно-базираното обучение, компетентносния подход, като е направен цялостен обзор на образователната картина от началото на XX век, проследени са характерните особености на педагогическата диагностика в образователния процес и са анализирани държавните образова-

телни стандарти в обучението по отделните учебни предмети, участващи в изследователската дейност на докторантката. Методологията на изследването е с конкретно фиксирани към всяка проектна и творческа дейност система от критерии, показатели и оценъчна скала. Коректно и последователно са описани етапите на изследване, диагностичният инструментариум и методическият модел, приложен към методиката на формиращия етап. Количествено и качествено са отразени резултатите на изследваните групи ученици – контролна група и експериментална група с научно обосновани накрая изводи и обобщения от получените резултати при направената статистическа обработка на данните от експеримента. В края на дисертационния труд са изведени приносните моменти, отразяващи теоретико-приложната значимост на проучения и изследван проблем, като се търсят в тази връзка и алтернативи за бъдещи изследвания поради актуалността и значимостта на проблематиката. Библиографията съдържа източници на кирилица и латиница, както и онлайн ресурси, свързани с проучването на документи на европейско и национално равнище, предвид спецификата на проблематиката, както и таблични приложения на резултати от проведената входяща и изходяща диагностика на учениците от четвърти клас.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите, представени от докторантката в справката за спазване на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ са пряко свързани с темата на дисертационния труд. Безспорен е приносът ѝ за науката по отношение на подобряване микроклимата в класната стая чрез работата по проекти в съчетание с интердисциплинарния подход и влиянието му върху стимулиране развитието на уменията за четене с разбиране, свободна речева изява и творческа активност от страна на учениците в обучението по отделните учебни предмети, като се търсят допирните точки между тях, позволяващи провеждането на обучение с иновативен характер.

7. Автореферат

Авторефератът в структурно отношение представя в синтезиран вид теоретичната постановка на проблема, методологията на изследване, съществени моменти от методиката на изследване във формиращия етап, статистическа извадка на получените в хода на експеримента резултати, изводи от извършената по дисертационния труд работа, приносните моменти към него и списък с публикациите на докторантката, които са общо 12 на брой. Авторефератът е предоставен в два варианта – на български език и на английски език, съобразно изискванията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Поради изключително високата стойност и авторски почерк на дисертационния труд, препоръчвам неговото отпечатване под формата на книга, тъй като смятам, че ще бъде полезна за учители и ученици в работата по учебни проекти по различни учебни предмети. Ценната информация в труда би позволила последващи научни изследвания с надграждаща насоченост, понеже актуалността на темата го позволява.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на Методиката на обучение по български език и литература, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка от проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почетното научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Гергана Георгиева Комсийска в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по български език и литература.

30. 07. 2025 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Ива Стаменова